

שי אספריל - "השופט"

שי אספריל "השופט", הוצאת עם עובד, תשע"ט - 2019, 284 עמ'

ספרו של אספריל קריא ומושך, וגם מעלה שאלות נוקבות ולא פשוטות. כיצד ינהג אדם הגון יחסית המוצא עצמו בסיטואציה בעייתית? במיוחד כאשר לא ברור עד כמה הוא אחראי לה אישית? האם אנו בטוחים כי ננהג בדרך הנכונה? בהנחה שיש כזו? והאם שופטים מעצם עיסוקם ומקצועם אמורים להתנהג אחרת?

העלילה עצמה מתוארת על ידי שלושה קולות מתחלפים; אריאל, מרסל ונתן. הספר עובר מאחד לשני וחוזר חלילה. לאו דווקא בסדר הגיוני כלשהו, וגם לא בסדר כרונולוגי ברור. המספר העיקרי הוא אריאל המדבר בקולו הוא. אריאל גדל כבן יחיד לאמא חד-הורית ואת אביו לא הכיר מעולם (אמו סירבה לדבר עליו). בגיל צעיר נפטרה אימו והוא שלמד משפטים, פנה בסופו של דבר למסלול השיפוט. הצלחתו הייתה מובטחת עד אשר לפתע קרה את שאירע, והפך את חייו על פיהם.

שתי הדמויות האחרות מסופרות בגוף שלישי על ידי מספר יודע-כל. הראשונה היא מרסל, אישה מוכשרת שיצאה מהפריפריה לאוניברסיטה מתוך מגמה לסיים בה כחוקרת. בסופו של דבר מצאה עצמה נשואה למי שהבטיח לה חיי נוחות ועושר, ולא בהכרח אהבה. ובנוסף לכל אלו, גם נפטר

מוקדם והשאיר אותה בודדה. השנייה היא נתן. מי שגדל עם אב פועל שנפטר עליו בגיל צעיר, כתב שירים בצעירותו, למד קולנוע ומדעי המחשב והיו לו תכניות לא מעטות. אך גם הוא מצא עצמו לא במקום שציפה לו, עוזר למיליונר תכנן העושה את כספו מניצול חולשותיהם העתיקות של גברים (מין והימורים).

אל שלוש הדמויות הראשיות מצטרפות גם כמה וכמה דמויות אחרות. הבולט שבהם הוא זאביק בעלה של מרסל, איש שהתעשר מעסקים מפוקפקים ונושא כעס כנגד המדינה מסיבותיו הוא (שעליהן ילמד הקורא בהמשך). אליו מצטרפים שלל אנשים הנמצאים ליד הגיבורים העיקריים (כמו למשל עורך דינו של זאביק מי שמכונה 'השמן' "עו"ד חלקלק, שמפאת גודלו התקשה להתיישב על הספה כדרכם של בני אדם ונהג להטיל את עצמו עליה כמו שק מלט... הטיפוס הזה, שפרצופו הזכיר במשהו את פניו הריריים של הדג הנדיר בלופפיש").

הדמויות כולן משורטטות בצורה מורכבת ומלאה. אין מי מהגיבורים שהוא רשע גמור ובוודאי לא צדיק גמור. איכשהו התחושה שלנו היא שכולם לא התכוונו בצעירותם להגיע לאן שהגיעו. הם תכננו עתיד אחר, טוב וצודק יותר, אבל כעת כבר מאוחר מדי להתחרט (ואולי בלתי אפשרי). כפי שאומרת אחת הדמויות "אנשים לא אוהבים להודות בטעויות שלהם... אומרים שהכל לטובה, אבל אין לה ספק שאילו יכלה לחזור אל הרגע שהכול התחיל בו... וודאי שלא הייתה נעתרת להצעת הנישואין שלו". האם אכן באמת הייתה נוהגת אחרת? ככלל, אחרי שאדם הגיע לאן שהגיע, האם באמת יכול הוא לומר שהיה עליו לנהוג אחרת? האם באמת צריך היה לנהוג אחרת? האם בכלל יש לנו שליטה על עתידנו? והאם לא תמיד נתהה למה לא נהגנו אחרת?

בסופו של דבר, כל הדמויות משתלבות זו בזו. העלילה מקבלת משמעות ועומק משלה ומסתבכת. הפתרון מקשה עלינו לקבוע מי נהג כשורה ומי לא. הקו בין אמת לשקר, צדק ועוול, טוב ורע, הופך

אין מי מהגיבורים שהוא רשע גמור ובוודאי לא צדיק גמור. איכשהו התחושה שלנו היא שכולם לא התכוונו בצעירותם להגיע לאן שהגיעו. הם תכננו עתיד אחר, טוב וצודק יותר, אבל כעת כבר מאוחר מדי להתחרט (ואולי בלתי אפשרי).

לחמקמק עוד יותר. בסיום הקריאה אנו מבולבלים שכן התוצאה איננה פותרת את הקושיות. אבל כידוע, יש שאלות שהן טובות הרבה יותר מהתשובות.

לשוננו של הספר מקורית וחדה עד כאב. "ההיא שמנסה כבר שנים לסיים את הדוקטורט בפילוסופיה או בלימודי מגדר (או גרוע מכך, בפילוסופיה של המגדר), כאילו משתשלים את המשימה יחכו לה חיים אחרים בתכלית". כאשר הספר עוסק בעורכי דין ומשפטים, הלשון הופכת להיות ארסית (ואולי יהיו אף כאלו שיטענו שאיננה הוגנת). "כה נפסד הוא משלח ידו של עורך הדין. כה נקלה הוא עיסוקו של איש מדון שמוצא את פרנסתו בשקרים, מניפולציות, רקיחת מזימות והסתרת האמת (העובדתית, לא המשפטית). כה מבחיל הוא מי שבוחר להעביר את ימיו בצעקות ריקות בבית המשפט ובשליחת מכתבים נפוחים בדואר רשום (או במסירה אישית), שנפתחים במילים "מרשי מילא את ידי לפנות אליך כדלקמן". גם מערכת החוק והמשפט זוכה לנחת זרועו של המחבר ובמיוחד הליכי קידום השופטים בה. לשיטת כותב הספר, יש הרבה סיבות לקידום שופטים אבל לרובן אין כל קשר לכישוריהם ואיכות עבודתם.

מעבר לעלילה וללשון, התכונה הבולטת בספרו של אספריל היא קריאותו. קשה מאוד להינתק ממנו. כל מי שמתחיל/ה את הספר, שוקע/ת בתוכו וגם מסיימו תוך זמן קצר יחסית, זמן שנמדד בקנה מידה של ימים ואפילו שעות. למרות שאין זה ספר מתח, הוא נקרא בנשימה עצורה עד שניתן לומר שהוא 'נקרא מעצמו'. לטעמנו, זוהי הנקודה החזקה שבו. יש רק להתחיל לקרוא שכן ההמשך נעשה כבר מעצמו.

המחבר שי אספריל למד משפטים באוניברסיטת תל-אביב והוסמך כעורך דין. למרות שאיננו עוסק בכך בפועל, נראה שעולם המשפט נהיר לו להפליא. תיאוריו על המתרחש באולמות המשפט ומחוץ להם מדויקים למדי, גם אם אינם מחמיאים. זהו ספרו השלישי שיצא לאור בעברית, וסביר להניח שאיננו האחרון.